

Notitie

‘Boswetbeleid en consequenties voor de herstructurering van de Monnikenberg. Aanzet voor bepalen compensatieopgaaf Boswet’

Auteur: P.A.M. (Pascal) Peterman
Eindredactie: D.J. (David) Sietses
Project: 11-049
Datum: 1 juli 2011
Status: concept, versie 2

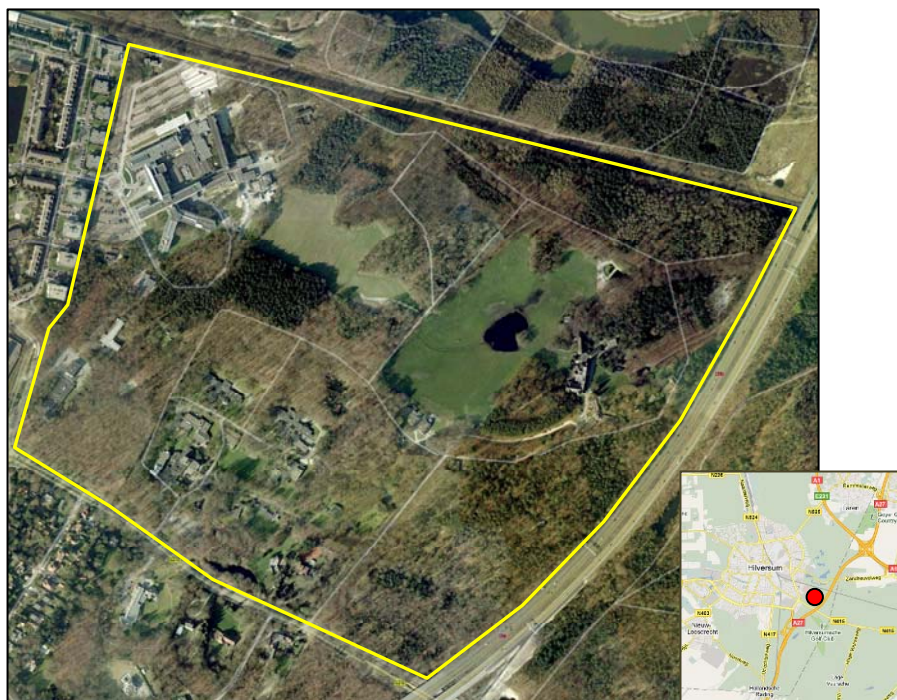
ecogroen advies bv Postbus 625, 8000 AP Zwolle t: 038 423 64 64 f: 038 423 64 65 info@ecogroen.nl www.ecogroen.nl

1. Aanleiding en doelstelling

Een samenwerkingsverband van verschillende partijen – waaronder Tergooiziekenhuizen en het Goois Natuurreservaat – werkt momenteel aan een plan voor de ontwikkeling van het gebied de Monnikenberg ten oosten van Hilversum (figuur 1). De belangrijkste onderdelen van dit plan bestaan uit nieuwbouw van de Tergooiziekenhuizen locatie Hilversum, realisatie van een zorgcampus, aanleg van woningen en herstel van het landgoed.

Als gevolg van de herstructurering zal volgens het huidige Masterplan (figuur 2) kap van bos plaatsvinden waarop de Boswet van toepassing is. Voor afname in oppervlakte en/of kwaliteit van bos binnen de Boswet is goedkeuring van het ministerie van EL&I en compensatie vereist.

In voorliggende notitie is op verzoek van Tergooiziekenhuizen de doorwerking van de Boswet op de voorgenomen ontwikkelingen in beeld gebracht. Het resultaat is een compensatieopgave voor het verlies aan bosoppervlakte en –kwaliteit in het kader van de Boswet. De provincie Noord-Holland heeft geen eigen compensatiebeleid ten aanzien van de Boswet maar er wordt per project bepaald of compensatie en/of ontheffing aan de orde is. Voor een indicatie met betrekking tot de eventuele compensatieopgave is in deze notitie daarom het landelijke compensatiebeginsel toegepast. Aan de hand van deze notitie wordt in een vooroverleg met de provincie Noord-Holland bepaald of het juiste compensatiebeleid is toegepast, de plannen doorgang kunnen vinden en zo ja, of aanvullende compensatie-eisen noodzakelijk worden geacht en.

Figuur 1 Begrenzing van het onderzoeksgebied de Monnikenberg (gele omlijning). (Bron kaartondergrond: Google Earth, 2011).

Figuur 2 Inrichtingsschets van de Monnikenberg volgens het masterplan (11 maart 2011).

2. Beleidskader

Boswet en Compensatie

De Boswet dateert van 1962 en heeft als doel het oppervlakte aan houtopstanden in Nederland in stand te houden. Binnen drie jaar nadat een bos is gekapt moet het worden herplant. Indien ontwikkelen van bos op dezelfde plaats niet mogelijk is, biedt de Boswet de mogelijkheid om de herplantplicht uit te voeren op een ander perceel dan waar gekapt wordt. Dergelijke compensatie moet bosbouwkundig verantwoord plaatsvinden en over minimaal dezelfde oppervlakte. Bij veel provincies bestaan regels met betrekking tot compensatie. Vaak schrijft de provincie overcompensatie voor. Dit houdt in dat een groter oppervlakte herplant moet worden dan is gekapt. De compensatie van het bos dient daarbij een bijdrage te leveren aan de ruimtelijk kwaliteiten van het omliggende gebied. Compensatie moet voorafgaand aan de uitvoering van de kap worden geregeld.

De grootte van het te compenseren bosgebied hangt af van de kwaliteit en oppervlakte van het verloren bos. De kwaliteit wordt bepaald door de mate van vervangbaarheid, hiertoe worden in het compensatiebeginsel drie klassen onderscheiden¹:

- a) zeer moeilijk vervangbaar bos en bodem/bos van hoge kwaliteit: bos mag niet worden gekapt, compensatie niet mogelijk. Het betreft zeer oude bossen/bosbodems (vervangbaarheid duurt langer dan 100 jaar).
- b) moeilijk vervangbaar bos/bos van gemiddelde kwaliteit: Compensatietoeslag van 1,7 x verwijderd oppervlak. Het betreft oude bossen/bosbodems (vervangbaar tussen de 25 en 100 jaar). Bij aansluiting op bestaande boskern of natuurgebied of EHS bedraagt compensatietoeslag 1,3 x verwijderd oppervlak.
- c) vervangbaar bos/bos van matige kwaliteit: Compensatietoeslag is 1,3 x verwijderd oppervlak. Het betreft bossen/bosbodems (vervangbaar binnen 25 jaar). Bij aansluiting op bestaande boskern, natuurgebied of EHS bedraagt compensatietoeslag 1,1 x verwijderd oppervlak.

De minister van EL&I kan in uitzonderingsgevallen een kapverbod opleggen als het natuur- en landschapsschoon ernstig geschaad dreigt te worden door de voorgenomen kap. Er moet sprake zijn van opstanden of lanen van een uitzonderlijke natuurwaarde of landschappelijke waarde.

¹ Directie Groene Ruimte en Recreatie (1995). Uitwerking compensatiebeginsel SGR.

Onder bijzondere omstandigheden biedt de Boswet de mogelijkheid van ontheffing (door GS) dan wel vrijstelling (door de minister van EL&I) van de herbepanting. Deze bijzondere omstandigheden kunnen betrekking hebben op cultuurhistorische omstandigheden (bijvoorbeeld het vellen van bos op een grafheuvel), fysieke omstandigheden, sociaaleconomische omstandigheden en natuurbehoudsomstandigheden.

Reikwijdte van de Boswet

Of de Boswet van toepassing is, is afhankelijk van het beleidskader en het vigerende bestemmingsplan. Zo is de Boswet alleen van toepassing op bos dat buiten de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en buiten de 'bebouwde kom boswet' is gelegen. Ook is de Boswet niet van toepassing indien het te kappen bos niet bestemd is als bos en/of natuur en de uitvoering van een werk overeenkomstig is met het bestemmingsplan. Daarnaast gelden enkele uitsluitingen:

- Uitesloten soorten zijn bos of bomenrijen van Italiaanse populier, linde, paardenkastanje of treurwilg;
- Minimale stukseisen bij bomenrijen (<20 st.);
- Minimale oppervlakte eisen (<10 are).

Op basis van bovenstaande kan bos in vier categorieën worden onderverdeeld. Ten behoeve van de overzichtelijkheid zijn deze categorieën in onderstaand kader weergegeven. Alleen op bos dat in de tweede categorie valt is de Boswet van toepassing.

KADER TOELICHTING CATEGORIEËN BOS

Categorie 1. Bos binnen begrensde EHS

Dit betreft bos dat bescherming geniet via de Nota Ruimte. Voor compensatie van deze categorie geldt dat de compensatieopgave, die kan worden opgelegd vanuit de Nota Ruimte, de compensatieplicht vanuit de Boswet 'overruled'. De Boswet is zodoende ondergeschikt aan de Nota Ruimte wanneer beide regelgevingen van toepassing zijn.

Categorie 2. Bos buiten EHS en bebouwde kom Boswet, maar bestemd als bos of natuur

Dit is de enige categorie die valt onder de Boswet.

Categorie 3. Bos buiten EHS en 'bebouwde kom boswet' dat niet als bos of natuur is bestemd

Indien het te verliezen bos niet bestemd is als bos of natuur of vergelijkbare strekking en nodig is voor de uitvoering van een werk overeenkomstig het bestemmingsplan dan is de Boswet niet van toepassing (Boswet, artikel 5, lid 1). Voor deze delen geldt gemeentelijk beleid (in voorliggende situatie de APV van de gemeente Hilversum).

Categorie 4. Bomen, bosjes en groenelement binnen de 'bebouwde kom boswet'

Deze categorie bestaat uit bos, bomen en groenelementen die niet onder bovenstaande categorieën vallen. Het betreft alle groenelementen (bos, bomenrijen, solitaire bomen en overige groenelementen) buiten de EHS en Boswet. Samen met categorie 3 vindt compensatie van deze subcategorieën plaats met gemeentelijk beleid. Voor alle bomen en overige groenelementen die moeten worden verwijderd welke niet binnen de eerste twee categorieën vallen, wordt een kapvergunning aangevraagd. Hiervoor is de APV van de gemeente van toepassing.

3. Methode

Of de herstructurering van de Monnikenberg leidt tot compensatieverplichtingen in het kader van de Boswet, hangt af van het verlies aan kwantiteit en kwaliteit van bos dat valt onder de Boswet. Om dit in beeld te brengen zijn vier stappen gevolgd:

Stap 1: Aanwijzen van bos dat onder de Boswet valt

Ten eerste is bepaald welk bos binnen het plangebied van de Monnikenberg valt onder de Boswet (categorie 2). Dit is in beeld gebracht door de volgende kaarten met behulp van ArcGIS over elkaar heen te leggen en te filteren op categorie 2:

- 'Bebouwde kom boswet' (bijlage1);
- Begrenzing EHS (bijlage 1);
- Vigerende bestemmingsplannen en bestemmingen met bos/natuur en overige bestemmingen (bijlage 2).

Stap 2: Bepaling Kwaliteit van het Bos

Vervolgens is de kwaliteit van het bos op de Monnikenberg bepaald. De leeftijd van de groeiende bomen is bepaald door het tellen van jaarringen tijdens twee veldinventarisaties (22 april en 4 mei 2011) en op basis van de houtvesterkaart van Staatsbosbeheer uit 1977² waarop de aanplantdata van de verschillende bospercelen staan vermeld. De leeftijd van de bosbodem is bepaald aan de hand van historische kaarten (Watwaswaar.nl³). Deze kaarten geven voldoende inzicht de leeftijd van de bosbodem te bepalen, waarbij kan worden aangenomen dat de bosbodem ongestoord aanwezig is tot een bepaalde tijd of langer dan 100 jaar. Het verwerken van deze data heeft geresulteerd in digitale kaarten van de leeftijden van het bos en de bosbodem (bijlagen 3 en 4).

Stap 3: Bepaling oppervlakteverlies

In de derde stap is aan de hand van het digitale inrichtingsplan voor de Monnikenberg het verlies aan bosoppervlakte bepaald (in ArcGIS). Hiervoor is het meest recente Masterplan voor de inrichting van de Monnikenberg gebruikt:

- Masterplan (versie 11-03-2011) voor bepalen oppervlakten verlies bos (bijlage 5);

Stap 4 bepaling compensatieopgave

Een doorkijk naar de compensatieopgave is bepaald aan de hand van de kwaliteit van het te verliezen Bos. Hierbij is aan de hand van de kaarten van de bos- en bosbodempleeftijd (uit stap 2) bepaald in welke vervangbaarheidsklasse het te verliezen bos valt.

4. Resultaten**Stap 1: Bos dat onder de Boswet valt**

Deze notitie richt zich op bos dat bij definitieve kap valt onder de Boswet (categorie 2). Bos van deze categorie ligt buiten de EHS en de 'bebouwde kom boswet', maar is binnen bestemmingsplan(en) als bos of zodanig bestemd.

In bijlage 1 zijn de begrenzingen van EHS en 'bebouwde kom boswet' en bosbestemmingen gezamenlijk weergegeven. Deze bijlage maakt inzichtelijk welk deel van het bos binnen het plangebied van de Monnikenberg valt onder de Boswet (categorie 2). In totaal ligt er 4,12 ha bos dat onder de Boswet valt.

Hierbij moet worden opgemerkt dat buiten de begrenzing van de 'bebouwde kom boswet' in het plangebied twee bestemmingsplannen liggen. Het oostelijke deel valt onder bestemmingsplan Buitengebied. Binnen het plangebied is hierin het grootste deel bestemd als 'Natuurgebied (bos en hei)'. Het westelijke deel valt onder bestemmingsplan Monnikenberg. Een deel van het bestaande bos in het bestemmingsplan Monnikenberg heeft een dubbelbestemming 'Buitenplaats of landgoed en Natuurgebied - Passieve recreatie'. Hierbij is ervan uitgegaan dat bos dat bestemd is als natuurgebied gerekend kan worden als bos met bosbestemming. In bijlage 2 zijn beide bestemmingen op kaart weergegeven.

Stap 2: Kwaliteit bos en vervangbaarheidsklasse

De kwaliteit van het bos wordt bepaald aan de hand van de vervangbaarheid, gebaseerd op de bos(bodem)leeftijd. Op basis van de veldinventarisaties en de houtvesterkaart uit 1977 van Staatsbosbeheer, kan gesteld worden dat het bos binnen categorie 2 twee bosleeftijdsklassen kent. Het betreft de klasse 25-100 jaar en de klasse van meer dan 100 jaar oud (zie bijlage 3). Het noordelijke deel bestaat uit overstaanders van Grove den (leeftijd >100 jaar) en Amerikaanse eik, zomereik, beuk, ruwe berk, krent, lijsterbes, lariks en tamme kastanje. Het zuidelijke deel bestaat uit Douglasspar (allen uit het jaar 1967, dus circa 45 jaar oud).

Op basis van de historische kaarten kan gesteld worden dat het bos binnen categorie 2 één bosbodempleeftijdsklasse kent, namelijk die van meer dan 100 jaar oud (zie bijlage 4). Uitgaande van de bosbodempleeftijd valt dit deel van het bos onder vervangbaarheidsklasse a (zeer moeilijk vervangbaar bos en bodem/bos van hoge kwaliteit).

² Staatsbosbeheer (1977). Houtvesterkaart 1977. Codenr. Nh77.222. Opname door v. Blommestein.

³ (Historische kaarten van 1830-1850; 1873; 1899; 1910; 1933; 1952; 1974; 1995)

Stap 3: Oppervlaktes en categorieën te vervallen bos

Binnen de 4,12 ha bos dat onder de Boswet valt zal 1,67 ha bos verdwijnen als gevolg van de geplande ontwikkeling (als gevolg van het bouwoppervlak en werkbuffer van vijf meter). Dit is grafisch weergegeven in bijlage 6.

Tevens zal voor de aanleg van de toegangswegzen een deel van het bos dat valt onder de Boswet gekapt moeten worden. De omvang hiervan is op dit moment nog niet exact te bepalen. Voor de toegangswegen gelden naast de Boswet mogelijk ook nog de regimes van de APV van gemeente Hilversum en de EHS.

Stap 4: Bepaling compensatieopgave

Uit stap 2 blijkt dat het bos onder vervangbaarheidsklasse a (zeer moeilijk vervangbaar) valt. Dit betekent dat er in principe geen medewerking wordt verleend aan deze maatregel. Met andere woorden, dat er geen vergunning of ontheffing mogelijk is. Wanneer toch uitgegaan kan worden van compensatie moet gerekend worden met de hoogste compensatiefactor. Met een te vervallen oppervlakte van 1,67 ha en uitgaande van de hoogste compensatietoeslag (1,7) is de compensatietaakstelling vanuit de Boswet (categorie 2) voorlopig vast te stellen op $1,67 \text{ ha} \times 1,7 = 2,84 \text{ ha}$.

5. Conclusies

Binnen het plangebied ligt circa 1,67 ha bos dat bij definitieve kap valt onder het compensatiebeleid van de Boswet. Het betreft zeer moeilijk vervangbaar bos (klasse a). Volgens het landelijke beleid ten aanzien van de Boswet mag hier in principe geen kap plaatsvinden.

Om te bepalen of het provinciale beleid mogelijkheden biedt om de plannen toch doorgang te kunnen laten vinden, heeft (telefonisch) overleg met de provincie Noord-Holland plaatsgevonden. Uit dit overleg kwam naar voren dat de Boswet komt te vervallen wanneer voor een ontwikkeling een nieuw bestemmingsplan wordt opgesteld (mond. med. Rina Ruesink, handhaver Boswet provincie Noord Holland). In dergelijke gevallen gaat de APV van de betreffende gemeente gelden en is de provincie niet langer meer het bevoegde gezag, maar de gemeente raad (mond. med Eugenie van Ommeren provincie Noord-Holland).

Aangezien voor de herstructurering van de Monnikenberg een nieuw bestemmingsplan wordt opgesteld, komt het bevoegd gezag bij de gemeente raad van de gemeente Hilversum te liggen. Het kappen/vellen van bomen is in de gemeente Hilversum aan regels gebonden. Deze regels zijn opgenomen in de Algemene plaatselijke verordening gemeente Hilversum 2010 (APV). Iedere boom (openbaar of particulier) heeft voor de gemeente een waarde op grond van o.a. soort, afmeting, leeftijd en standplaats. Voor het kappen van bomen is daarom een vergunning noodzakelijk. Aan de hand van het Kapvergunningbeleid van de gemeente wordt bepaald of een vergunning wordt verleend. Wanneer een vergunning wordt verleend, kan een herplantplicht als voorwaarde worden gesteld. Wanneer fysieke compensatie terplekke of in de directe omgeving niet mogelijk is, kan een financiële compensatie opgelegd worden. In het geval van financiële compensatie zal het bedrag gelabeld worden toegevoegd aan de ingestelde bestemmingsreserve 'het herplantfonds'.

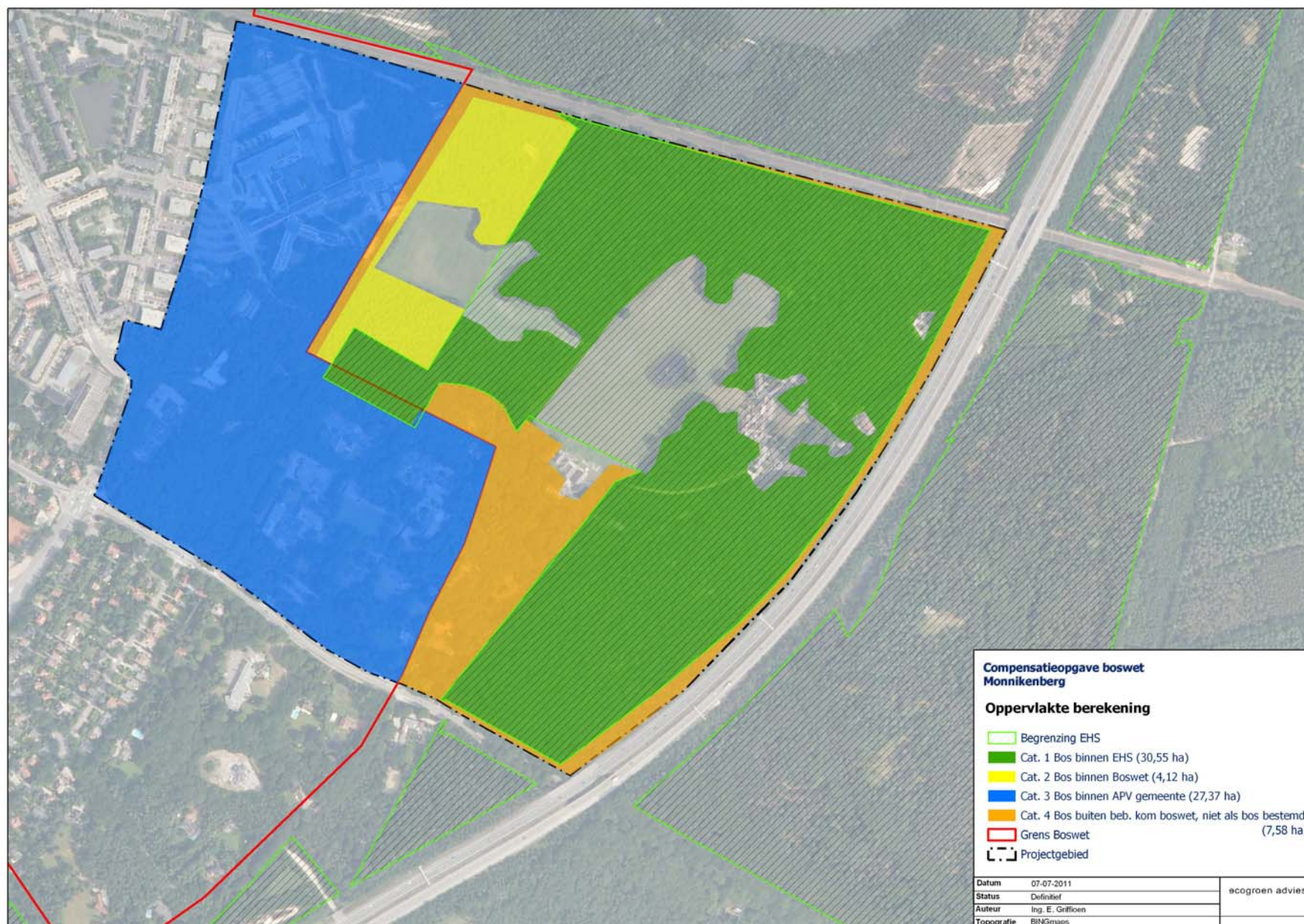
6. Aanbeveling

Geadviseerd wordt om voorliggende notitie voor te leggen aan de gemeente Hilversum. De notitie kan vervolgens door de gemeente gebruikt worden om te bepalen of voor het kappen van de 1,67 hectare bos een vergunning kan worden verleend en of hieraan kwalitatieve of kwantitatieve compensatievoorwaarden worden gesteld.

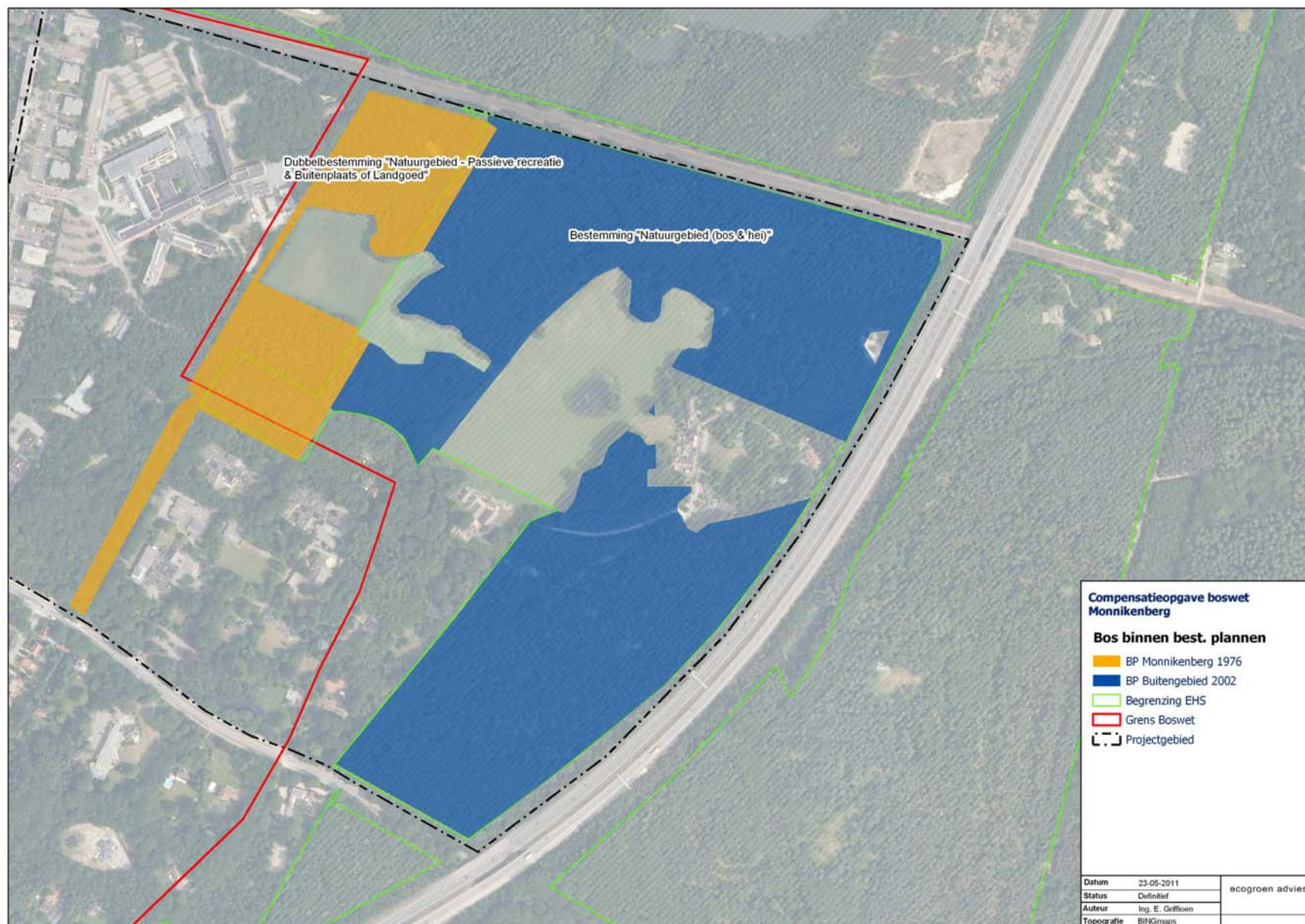
Aanbevolen wordt om de eventuele compensatietaakstellingen voortkomend uit de EHS en het gemeentelijke beleid te bundelen en gezamenlijk in één compensatieplan uit te werken en te realiseren of samen te voegen in 'het herplantfonds'.

Bijlagen

Bijlage 1: Boscategorieën

Bijlage 2: Bos als bos bestemd

Compensatieopgave boswet Monnikenberg

Bosleeftijd

Leeftijdscategorie

- < 25 jaar
- 25 - 50 jaar
- 50 - 75 jaar
- 75 - 100 jaar
- ca. 100 jaar
- > 100 jaar

Grens Boswet

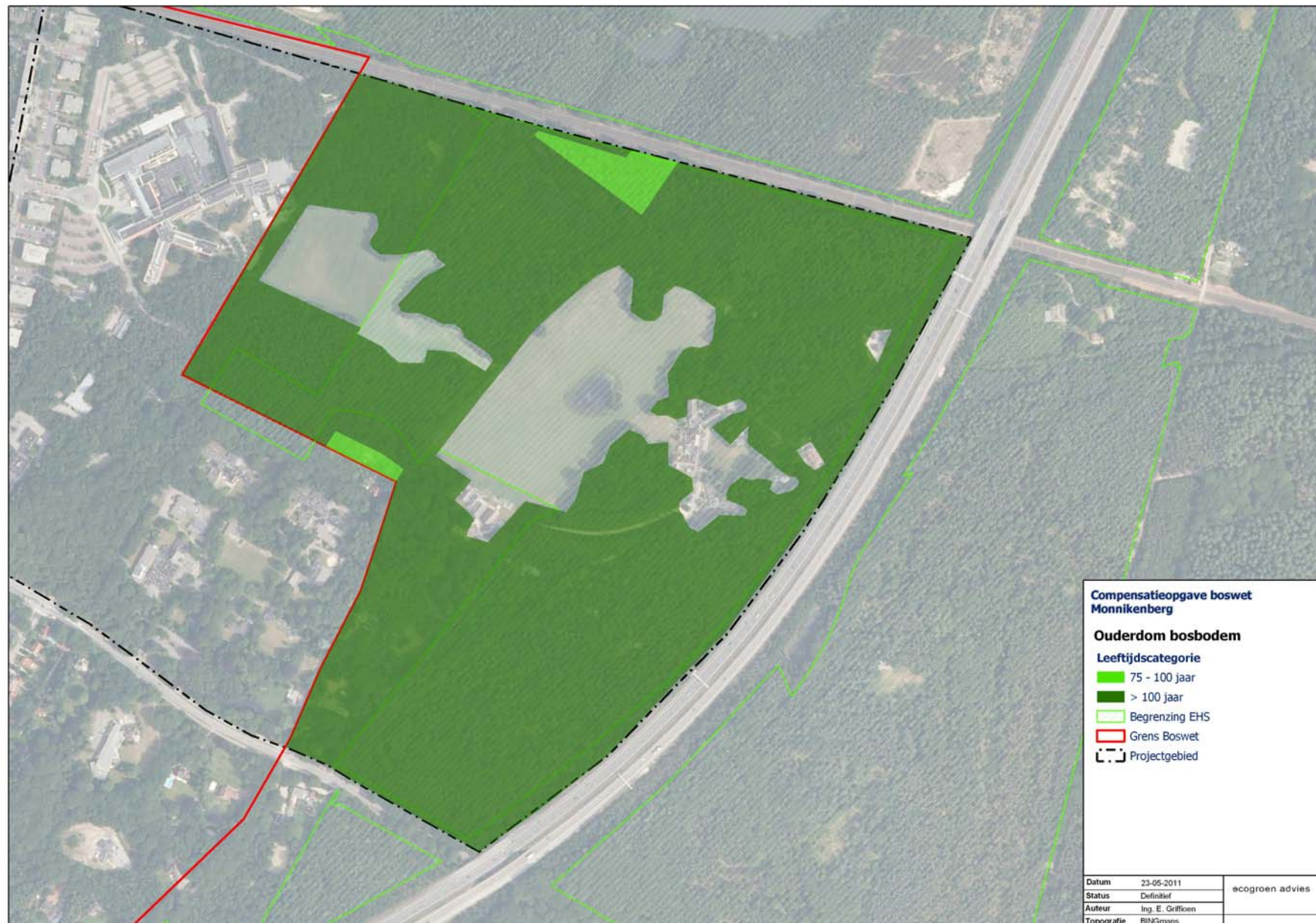
Begrenzing EHS

Projectgebied

Datum	23-05-2011	ecogroen advies
Status	Definitief	
Auteur	Ing. E. Griffioen	
Topografie	BINGmaps	

*Leeftijdscategorieën overlappen omdat binnen sommige percelen de bosleeftijd varieert.

Bijlage 4: Bosbodemleeftijd

Bijlage 5: Masterplan Monnikenberg (Bron: SVP architectuur en stedenbouw, versie 11 maart 2011)

Bijlage 6: Bos dat verdwijnt naar aanleiding van de ontwikkeling

